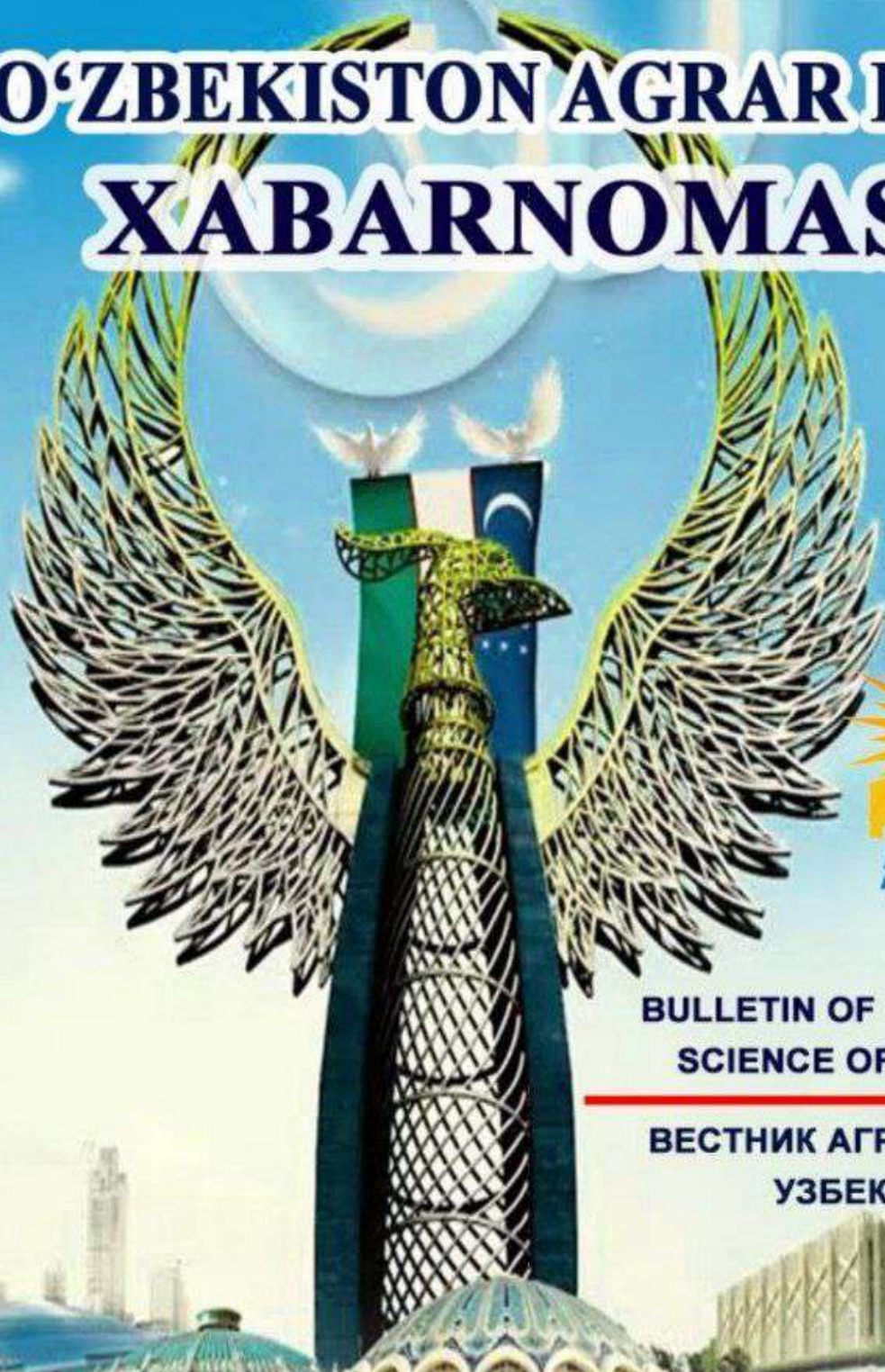

ISSN: 2181-7774

4 (16) 2024

O'ZBEKISTON AGRAR FANI XABARNOMASI

**BULLETIN OF THE AGRARIAN
SCIENCE OF UZBEKISTAN**

**ВЕСТНИК АГРАРНОЙ НАУКИ
УЗБЕКИСТАНА**

O'ZBEKISTON AGRAR FANI XABARNOMASI

№ 4 (16) 2024

**ВЕСТНИК АГРАРНОЙ НАУКИ
УЗБЕКИСТАНА**

**BULLETIN OF THE AGRARIAN SCIENCE OF
UZBEKISTAN**

**LOYIHA RAHBARI VA
TASHABBUSKORI:**

O'zbekiston Respublikasi
Qishloq xo'jaligi vazirligi
Toshkent davlat agrar universiteti

BOSH MUHARRIR:

Kamolitdin SULTONOV

BOSH MUHARRIR

O'RINBOSARI:

Laziza G'OFUROVA

IJROCHI DIRECTOR:

Baxtiyor NURMATOV

MAS'UL KOTIB:

Ubaydullo RAHMONOV

DIZAYNER-SAHIFALOVCHI:

Denislam ALIMKULOV

Nashr O'zbekiston Respublikasi
Oliy attestatsiya komissiyasining
ilmiy jurnallar ro'yhatiga olingan.

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti
huzuridagi Axborot va ommaviy
kommunikatsiyalar agentligi tomonidan
2022-yil 25 fevralda 1548-sonli
guvohnoma bilan qayta ro'yxatga
olingan.

Jurnal 2000 yil aprel oyidan tashkil topgan
jurnal bir yilda 6 marta chop etiladi.

Bosishga ruxsat etildi: 28.08.2024

Qog'oz bichimi 60x84¹/₈

Offset usulida cosildi. Biyurtma №

Adadi: 100 nusxa.

«Agrar fani xabarnomasi» MCHJ

bosmaxonasida chop etildi.

Korxona manzili: Toshkent viloyati,

Qibray tumani, Universitet ko'chasi,

2-uy

O'ZBEKISTON AGRAR FANI XABARNOMASI

№ 4 (16) 2024

Ilmiy-amaliy jurnal

Tahrir hay'ati raisi:

Abdurahmonov Ibrohim

O'zbekiston Respublikasi

Qishloq xo'jaligi vaziri

Tahrir hay'ati a'zolari:

S.Islamov

K.Sultonov

X.Mardonov

A.Abduvasikov

D.Mamadiyarov

Sh.Nurmatov

T.Ostonaqulov

X.Bo'riev

T.Shamsiddinov

U.Ballasov

U.Ruzmetov

E.Umurzakov

A.Ya.Xasilbekov

S.Djumaboev

A.Jaxongirov

N.A.Boboeva

O.M.Nazarov

I.Rustamova

S.Yunusov

B.Kamilov

S.Ulugova

I.Gorlova

Ta'sischi:

Agrar fani xabarnomasi MCHJ

Manzil: 100164, Toshkent, Universitet ko'chasi 2-uy,
ToshDAU.

Tel: (+99871) 260-44-95. Faks: 260-38-60.

e-mail: nurmatovbaxtiyor868@gmail.com

Maqolada keltirilgan fakt va raqamlar uchun
mualliflar javobgardir.

**ВЕСТНИК АГРАРНОЙ НАУКИ
УЗБЕКИСТАНА**

**BULLETIN OF THE AGRARIAN
SCIENCE OF UZBEKISTAN**

MUNDARIJA

O' simlikshunoslik

Иминов А.А., Каримова М.А. Ем - хашак экинларини қўшиб экишда уруғ экиш меъёри ва нисбатларини қўқ ва курук масса ҳосилига таъсири.....	6
Berdiqulova N.Y. Qizi., Azimova D.E. Zominsuv havzasi o' simliklar qoplamining tasnifi va ularning xo'jalikdagi ahamiyati.....	8
Акрамов У., Садридинов Ф. Семенная продуктивность растений дайкона, выращенных из маточных корнеплодов различного происхождения.....	11
Qoraboev I.T., Dauletnazarova Z.N., Jo'raev R.M., Sultanov U.T -Yerga resurstejamkor agrotehnologiyalar asosida marjuma va rijk yetishtirishda tuproqning agrofizik xossalari ta'siri.....	13

Paxtachilik

Алланазаров С.Р., Нурматов Б.Ш. Такрорий экин сифатида гўзани парваришлаш самарадорлиги.....	17
Qoraboev I.T., Shavkatova Z.Sh., Nishonova B.N., Jo'raev R.M. Istiqbolli S-6580 g'o'za navini turli ko'chat qalinligi, mineral o'g'itlar va sug'orish me'yorlarida pavarishlashni tuproqning agrofizik xossalari hamda hosildorligiga ta'siri.....	19
Тешаев Ф.Ж., Убайдуллаев М.М. Фаргона вилояти тупрок шароитида ўрта толали гўза навларида барг сатхи юзасининг шаклланишини илмий тахлили.....	22
Хантов Э.А., Шадманов Д.К., Рахмонов Р.У. Гўза парваришида ирригация эрозиясига учраган кияликка кўндаланг ва кичик нишаб ерларда тупокнинг агрофизик хоссалари.....	25
Мамбетназаров. Е. Жанубий орол буйининг экологик жихатдан нокулай шароитларида гўза агротехнологияси.....	28

Tuproqshunoslik va agrokimyo

Abduraxmanov I., Tashbekov U., Xusanov T. Sirdaryo viloyati sug'oriladigan bo'z-o'tloqi tuproqlarning agromeliorativ monitoringi.....	31
Kodirov B.Kh. Elimination of the disadvantages of ammonium nitrate by adding local non-traditional additives and man-made waste to its composition.....	34
Mamasoliyeva M.A., Gafurova L.A., Shukurov Sh.D. Tuproqda kremniy formalari va ularning aniqlash usullari.....	37
Жаббаров З.А., Бегимова Д.К. Ифлосланган тупроқлар биокимёси мавзусида чоп этилган илмий ишларнинг библиографик тахлили.....	43
Ибрагимов А.А., Тожиёв Р.Р., Хошимханова М.А., Арипов Х.Ш., Дехканов З.К. Исследование процесса получения азотно-фосфорно-калийных удобрений на основе жидкой аммиачной селитры, отходов тринатрийфосфата и местной минеральной золы.....	48
Матякубова З.Р., Ризаев Ш.Х. Тупрокка ишлов беришнинг бегона ўтлар уруғларининг тарқалишига таъсири.....	52
Саксонов У. Кузги бугдойни етиштиришда гидрогель полимер бирикмасини қўллашнинг тупрок ҳажм массасига таъсири.....	53
Хайдаров Б.Д., Рустамов С.С., Очилов З.А. Лалмикор майдонларда иқлим ва об-хаво шароитлари ва тупрокнинг ҳозирги замон ҳолати.....	55

Zootexniya va veterinariya, balikchilik, ipakchilik

Rahmatov N., Bekkamov Ch.I. Mahalliy sharoitda tut ipak qurti urug'ini tayyorlashda naslli pillalarni yetishtirish agrotehnikasi bo'yicha mutaxassis maslahati.....	59
Валиев С.Т., Сохибова Н.С. Турли интенсив тутзорлардаги дарахтларида учраган касаллик ва зараркунандалар.....	62

Qishloq xo'jaligini mexanizatsiyalashtirish va elektrifikatsiyalashtirish

Mamatov F.M., Shodiyev Sh.B., Hamroyev G'F., Djurayeva Z.H., Ergashov Sh.I. Takomillashgan qiya ustunli tuynukochgich chuquryumshatkich qurilmaning ish jihozi ta'sirida hosil bo'ladigan kuchlanishlarni asoslash.....	65
Sapayev N.A., Matchonov O.Q., Ibragimov M. Infraqizil nur orqali sholi donini quritish.....	71
Imomov Sh.J., Orziyev S.S., To'rayev S.S. Husenov O'F. Biogumus tuvakhchali tayyorlash qurilmasi yuklash idishini siqish silindriga o'rnatilish burchagini va siqish silindri uzunligini asoslash.....	73
Eshpulatov N.M., Toshmamatov N.T. Tomat ishlab chiqarish jarayonida resurslardan oqilona foydalanish va energiya samaradorligini oshirishni tadqiq etish.....	77
Эргашев М., Соатов Ш., Такомиллаштирилган галтакмолага ўрнатиладиган планкалар сонини асослаш.....	82
Тўхтақўзиев А., Олимов Х.Х. Гўза қатор ораларидаги кўндаланг полларни оладиган мослама билан жиҳозланган пахтачилик култиватори хўжалик синовларининг натижалари.....	85
Имомқулов Қ.Б., Муйдинов У.М. Анорзорларга органик ўғит соладиган машина меъёралагичининг белгиланган микдорда ўғит солишини аниқлашга доир тажриба натижалари.....	89
Эшпулатов Н.М., Нигматов А.М. Статический анализ привлечение света насекомых на различной длины волны.....	91
Тўхтақўзиев А., Артикбаев Б.П., Курбаниязов А.С. Комбинациялашган агрегатнинг тортишга қаршилиги.....	97

Ulashov J.Z., Astanaqulov K.D., Toshmirzayev M.A. Butalgan daraxt shox-shabbalar va o'simlik qoldiqlarini maydalash texnologiyalari.....	101
Dehqonchilik va melioratsiya	
Isayev S.X., Safarova X.X. Takroriy ekin sifatida moshni yetishtirishda sug'orish tartiblarining sizot suvlarining minerallashtirish darajasiga ta'siri.....	107
Xazratqulov M.I. Sug'oriladigan yerlarda xo'raki ko'k no'xatning o'suv davri davomiyligini irsiylanish darajasini aniqlash.....	108
Usmanov N.N., Ravshanov M.B. Влияние осенних сидератных культур плодородие почве и семенные качества сорта картофеля.....	110
Artikova N.T., Shadiyeva S.S. Buxoro tumani tuproqlarining meliorativ holati va yaxshilash choralari.....	116
Haydarova R.D. Suv xo'jaligi obyektlari jarayonlarini ko'p o'lchovli fazoviy taqsimlanishini asosida matematik modelashtirish.....	118
Murodov O. Takroriy ekinlarni kam minerallashgan zovur suvlari bilan sug'orishning tuproqning shurlanish darajasiga ta'siri.....	122
Hurmatov Sh.N., Turgunova G.B., Rahimov A.X. Дефляцияга учраган ўтлоки соз тупроқларда такрорий экилган кунгабокар ва соя навларининг sug'orish tartiblariga kura hosildorligi.....	124
Mevachilik va sabzavotchilik	
Nuriddinov Z.Z., Sulmonov K.C. Parkent va soya naвлari kuchatlarini jaдал (<i>in vitro</i>) kupaytirish usulini ishlab chiqish.....	130
Anorboyev A.A., Matsopayeva Sh.A., Allayarov A.N. <i>In vitro</i> sharoitida ko'paytirilgan malinani polka navini ildiz hosil qilishida fitoregulyatorlarning roli.....	133
Shadiyev M.I., Zulfarov E.A. <i>In vitro</i> laboratoriyasida ko'paytirilgan bodom payvandtaglarini issiqxona sharoitida turli substratlarda o'stirish.....	135
Namozov N.C., Uzoqberganov U.T. Korakalpoğiston respublikasi sharoitida maymunjon naвлarini er ustki qismining ushsh va rivojlanishi.....	137
Ochiliev J.M., Mirzaev A.E., Ochiliev U.O., Shodiev S.H. Surxondarё viloyati sharoitida pekan engoги naвлarining hosildorligi va magiz chiqish kursatgichlarini urganish.....	139
Faxrutdinov M.Z., Jurayev S.T., Maxmudjonova M.X. ГРЕЙПФРУТ (<i>Citrus paradise</i> M).....	142
Maipranov A. T. Beхи naвлarining abiotik omillarğa chidamliligini baхolash.....	144
Mustofoqulova F.B., Kenjayev Y.Ch. Shirin qalampir (<i>capsicum annuum</i> L) ko'chatlarini yetishtirishda maqbul ozuqa me'yorlarini ishlab chiqish.....	147
O'simliklarni ximoya qilish	
Yesenova D.B. O'suv davrida kartoshkada uchraydigan zamburug'li kasalliklar.....	150
Razzokova N. B. No'xat ekinidan ajratilgan patogen zamburug'larining morfologik xususiyatlari.....	153
Bokneva M.B., Nazarov Sh.P. Engokning suruvchi zararqunadalariga karshi turli guruhlarğa mansub insektoakariцидларнинг samaradorligi.....	159
O'rmonchilik va landshaft dizayn	
Qunnazarov A.J., Turdiyev S.A. Orolbo'yi mintaqasi sharoitida jiyda (<i>elaagnus orientalis</i> L.) ning toshkent -16 va samarqand -7 naвлarini fenologik ko'rsatkichlari.....	162
Tilovova G.A., Turdiyev S.A. O'rmonchilik sohasi atamallari elektron lug'atini yaratishning dolzarb muammolari.....	166
Seleksiya, urug'chilik va genetika	
Muxammadaliyev R.I., Makamov A.X., Norbekov J.K., Normamatov I.S., Boyqobilov U.A., Xusenov N.N., Narmatov S.E. <i>GOSSYPUM TOMENTOSUM</i> L. va <i>GOSSYPUM MUSTELINUM</i> L. turlari ishtirokida olingan rekombinant inbred liniyalarda (ril) agronomik belgilar tahlili.....	170
Azizov K.K., Ostonaqulov T.E. Makkaжuxori seleksiyasining asosiy йуналишлари, yutuklari va yratilgan naвлar taъrifi.....	174
Jurayev S.T., Jumanova M.B. Fasol (<i>Vicia Faba</i> L.) nav va tizmalarining don hosildorligiga usuv davrininг taъsiri.....	177
Sarmanov Sh.Sh., Abirov Z.Z. Arpa naвлarining urug'chiligini takomillashtirish.....	180
Agroinnovatsiya	
Xasanova X.I., Xudoyberganova M.Y., Endirboyeva Sh.M. Muzqaymoq ishlab chiqarish texnologiyasidagi innovatsiyalar.....	183
Muammolar. Muhokamalar. Faktlar.	
Sadullaeva Sh.A., Yakubov M.C., Parmanqulov F.H. Oliy kasb-hunar ta'limi va bandlik xizmatining o'zaro aloqasi.....	186

Чучук крупная	0	0	0	5	14	2	Совука ўртача чидамли навлар
Ширин	0	0	0	4	9	1	Совука чидамли навлар
Урожайная	0	0	0	5	14	2	Совука ўртача чидамли навлар
Самарканд поздняя	0	0	0	3	11	1	Совука чидамли навлар
Нон беҳи	0	0	0	5	8	1	Совука чидамли навлар

Совуқ таъсиридан шикастланган новда ва гулкуртаклар фоииз ҳисобида баҳоланди. Ўтказилган тажрибаларга кўра беҳи навларида -10, -15, -20 °C паст ҳароратларда гулкуртаклар зарарланганлиги кузатилмади.

Аммо -25°C даража ҳароратда гулкуртаклар биров зарарлана бошлаганлиги аниқланди. Навлар ичида Изобильная (назорат), Туруш Бухарская, Отличница, Чучук крупная, Урожайная ва Нон беҳи навларида 5% гулкуртаклар зарарланган бўлса, Олма беҳи, Мушк беҳи, Крымская ранняя ва Самарканд поздняя навларида гулкуртаклар 3% гача зарарланганлиги қолган навларда эса 4% зарарланганлиги кузатилди (3-жадвал).

Ҳароратни -30°C даражага тушурилганда эса

Изобильная (назорат) навида 12% зарарланган бўлса, Туруш Бухарская, Чучук крупная, Урожайная навларининг гулкуртаклари 14% зарарланиб назоратга нисбатан 2% юқори бўлди. Олма беҳи ва Крымская ранняя навларининг гулкуртаклари эса 4% зарарланиб назоратга нисбатан 8% паст бўлганлиги кузатилди.

Қолган навлардаги гулкуртаклар, жумладан, Мушк беҳи навида 7%, но беҳи навида 8%, Ширин навида 9%, Совхозная ва Отличница навларида 10%, Самаркандская Крупноплодная ва Самарканд поздняя навларида 11% ни ташкил қилиб назоратга нисбатан 1%дан 5% гача кам зарарланди.

Фойдаланилган адабиётлар

1. Ангелов Т. Айва.-2-е изд. - Пловдив, 1970. – 121 с.
2. Мирзохидов У., Д.Обиджонов 100 китоб тўплами Беҳи етиштириш 52-китоб., Тошкент, 2021, – 52 б.
3. Остонакулова Т.Э., Нарзиева С.Х., Ғуломов Б.Х. “Мевачилик асослари”. – Самарканд, 2010.
4. Рыбаков А.А., Острахова С.А. Ўзбекистон мевачилиги. – Т.: Укитувчи, 1981. – С. 35-37.
5. Тимирязев К.А. Борьба растений с засухой. – М.: Сельхозгиз, 1937. –Т.3.
6. Трусевич Г.В. Плодоводство. – М.: Колос, 1975. – С. 32-34.
7. Масюкова О.В. Отношение сортов айвы к низким температурам зимой // Сад-во, вин-во и виноделие Молдавии. – Кишинев, 1964. – С.5-6.

UO‘T: 631.4.2/4(584.4).10

Mustofoqulova Feruzabonu Bahrom qizi, Kenjayev Yunus Chintoshevich
Mirzo Ulug'bek nomidagi O'zbekiston Milliy universiteti.

SHIRIN QALAMPIR (*CAPSICUM ANNUUM L*) KO'CHATLARINI YETISHTIRISHDA MAQBUL OZUQA ME'YORLARINI ISHLAB CHIQUISH

Annotatsiya: Ushbu maqolada laboratoriya sharoitida shirin qalampir (*Capsicum annuum L.*) o'simligi o'rta-tez pishar navlarining ko'chatlariga turli oziqa me'yorlarini qo'llagan holda, uning o'sib rivojlanishi uchun maqbul me'yorlarini aniqlash haqida tajriba natijalari yoritilgan. Tajriba natijasida sog'lom, sifatli va haridorgir shirin qalampir ko'chatlarini yetishtirish hamda ishlab chiqarishga joriy etish nazarda tutiladi.

Kalit so'zlar: Ko'chatchilik, himoyalangan maydon, torf, pH, neytral muhit, o'g'it me'yor, Bella Vista F1, Dar Tashkenta.

Abstract: This article describes the experimental results of determining the optimum growth and development of sweet pepper (*Capsicum annuum L.*) plants in laboratory conditions, applying different nutritional standards to seedlings of medium-ripening varieties. As a result of the experiment, it is envisaged to grow healthy, high-quality and marketable sweet pepper seedlings and introduce them into production.

Key words: Nursery, protected area, peat, pH, neutral environment, fertilizer rate, Bella Vista F1, Dar Tashkenta.

Kirish. Bugungi kunda mamlakatimiz aholisining oziq-ovqat muammosini hal qilishda shirin qalampirning sifatli, transportabelligi yuqori, kasalliklarga nisbatan bardoshli bo'lgan navlari ko'chatlarini tayyorlash muhim ahamiyat kasb etadi. Shirin qalampirni boshqa sabzavot ekinlariga nisbatan o'ziga xosligi, mevasini ko'kligida ham, qizarganda ham iste'mol qilish mumkin hamda mevasida A va C vitaminlariga boy hisoblanadi.

Respublikamizda qalampir yetishtirish o'rtacha 270-280

ming tonnani tashkil etib, asosiy qismi xorijga eksport qilinadi. Biyokimyasal tarkibi, ozuqaviy qiymati, tashish qobiliyati va saqlash muddati jihatidan shirin qalampir boshqa sabzavotlardan sezilarli darajada farq qiladi. Quruq moddalar miqdori bo'yicha (14,5%) sabzavotlar orasida (sarimsoqdan keyin), "C" vitamini (askorbin kislotasi) miqdori bo'yicha esa birinchi o'rinda turadi. Mamlakatimizda yetishtiriladigan shirin qalampir mevalarida texnik pishish davrida 54-118 mg/%, "C" vitaminining fiziologik

pishgan davrida esa 368-535 mg/% ni tashkil qiladi [1].

Muayyan sharoitlarda shirin qalampir ishlab chiqarishni ko'paytirish imkoniyati ekin maydonlarini kengaytirish va hosildorlikni oshirishdan iborat. Hosildorlikni oshirish va eksportga yaroqli mahsulot olishning asosiy yo'li adaptiv, yuqori mahsuldor navlarni to'g'ri tanlash, qishloq xo'jaligida yetishtirish texnologiyasini takomillashtirish, xususan, organik va mineral o'g'itlar hamda o'sish stimulyatorlaridan oqilona foydalanish alohida o'rin tutadi. [1,2].

Qashqadaryo viloyatining sug'oriladigan och bo'z tuproqlari sharoitida shirin qalampir navi "Dar Toshkent"dan yuqori va barqaror tovar hosilini (32-35 t/ga) olish uchun organomineral o'g'itlarni birgalikda qo'llash tavsiya etiladi, 20 t/ga go'ng + N₂₀₀P₁₆₀K₁₀₀ kg/ga va gullash davrida o'sish stimulyatorlari eritmalari bilan ishlov berish (10 litr suv uchun gibberellin 0,6-0,7 g).[7]

Ko'chat uslubi odatdagicha urug'larni to'g'ridan-to'g'ri yerga ekishga nisbatan bir qator afzalliklarga ega. Ko'chat odatda 30-80 kun mobaynida o'stiriladi. O'simlik rivojlanishidagi erishilgan ilgarilash erta hosil olish imkonini beradi. Erta olingan hosilni yuqori baholarda sotish qo'shimcha daromad olishni ta'minlaydi. Ilgarilash tufayli ko'chat uslubi o'suv davrini cho'zish imkonini beradi. Bu o'simlik hosildorligini oshiradiva o'suv davri uzoq davom etadigan, ammo issiqlik yetishmaydigan, hamda urug'dan ekilganda hosilni to'liq to'play olishga sharoit bo'lmaydigan shimoliy mintaqalarda issiqsevar ekinlarni yetishtirishga va u yerdagi sabzavotlar turini boyitishga imkon yaratadi. Ko'chat uslubi o'simlik hayotining boshlarida yerga bo'lgan ehtiyojini kamaytiradi. O'simliklarni oziqa, namlik, issiqlik, yorug'lik va boshqa omillar bilan yaxshiroq ta'minlash, hali zaif nihollarni zararkunandalar, kasalliklar, begona o'tlardan yaxshiroq himoya qilish, ularga qarshi kurashda mehnat sarfini kamaytirishi mumkin. Ko'chat uslubida urug' sarfi doimiy joyga ekilganga ko'ra 3-7 marta kamayadi. Himoyalangan yer sharoitida o'simliklarni ko'chat orqali yetishtirish mahsulot chiqish davrini uzaytirib, sun'iy yoritish manbalaridan iqtisodiy tomonidan samarali foydalanishga imkoniyat yaratadi[7].

Shunga ko'ra biz o'z tadqiqotlarimizda ushbu ekin turiga e'tiborimizni qaratdik.

Tadqiqotlardan asosiy maqsad-shirin qalampirning sifatli, kasalliklarga nisbatan bardoshli, transportabelligi yuqori bo'lgan navlar ko'chatlarini yetishtirishdan iborat.

Shuni hisobga olib, laboratoriya sharoitida tajribalar maxsus

torfli substratda o'tkazildi.

Tadqiqot metodologiyasi. Tajribada urug'larni termostadta 25 °C da 3 sutka davomida undirib, so'ng 10-yanvarda maxsus kasetalarga substrat sifatida pH muhiti 6,5-7,0 bo'lgan torfga ekildi. 20-yanvar kuni ikki chin barklik davrida sig'imi 200 ml bo'lgan maxsus torfli idishlarga ko'chatlar ko'chirib o'tqazilib, keyin ko'chatlar sug'orilib, namligi MPV 70-80% da ushlab turildi. Ko'chat ekishda 6 ta variantdan foydalanilgan, ya'ni 1-variant - nazorat; 2-variant: N₁₈P₁₈K₁₈ kg/ga; 3-variant: N₃₆P₃₆K₃₆ kg/ga; 4-variant: N₅₄P₅₄K₅₄ kg/ga; 5-variant: N₇₂P₇₂K₇₂ kg/ga; 6-variant: N₉₀P₉₀K₉₀ kg/ga nisbatda qo'llanildi. Mineral o'g'itlardan NPK o'g'it 18:18:18+3MgO+ME yoki azofoska ishlatilgan. 10 l distillangan suvga 10,20,30,40,50 grammacha qo'llanildi.

Tadqiqotlar laboratoriya sharoitida olib borildi. Tajribada barcha qaydlar, kuzatishlar, tahlillar va hisob-kitoblar umume'tirof etilgan usullar va qishloq xo'jaligi tavsiyalari asosida o'tkazildi [3,4,5].

Tahlil va natijalar. O'rganish natijalariga ko'ra, shirin qalampir o'simligining "Bella Vista", "Kalota" va "Dar Toshkent" navlari 6ta variant 3ta qaytariqda o'sib-rivojlanishi tahlil qilinganda ko'chatlar ekilganidan so'ng 5-kunida tajriba variantlari bo'yicha ko'chatlarning omon qolish darajasi 100 foizni tashkil etishi aniqlandi.

Mineral o'g'itlardan foydalanish ko'chatlarning omon qolish darajasini oshirish tendentsiyasi qayd etilgan. O'simlikning ko'chatlari 5-6ta chin barg hosil qilganda biometrik ko'rsatkichlari navlar kesimida tahlil qilinganda dalaga ekish oldidan 1-tajribada("Bella Vista" navi ekilgan) nazorat variantida o'simlik bo'yi 6 sm, barg soni 6 donani, 2-tajribada (Kalota navi ekilgan) o'simlik bo'yi 5,5 sm, barg soni 7 donani, 3-tajribada (Dar-Toshkent navi ekilgan) o'simlik bo'yi 8 sm, barg soni esa 8 donani tashkil etgan bo'lsa, eng yuqori ustunlik 4-variant(N₅₄P₅₄K₅₄)da qayt etilib nazoratga nisbatan yuqoridagilarga mos ravishda 1-tajribada o'simlik bo'yi 2 sm. ga, barg soni 3,5 donaga, 2 - tajribada, o'simlik bo'yi 1 sm. ga, barg soni 3,5 donaga, 3-tajribada esa o'simlik bo'yi 2 sm. ga, barg soni 2 donaga ko'p bo'lgan bo'lsa, nisbatan enh yuqori ko'rsatkich 5-6 variantlarda qayt etildi. Eng kam ko'rsatkich esa 2 va 3 varaialtlarda ekanligi aniqlandi.

Ushbu navlarni nafaqat variantlar kesimida balki navlar orasida ham tahlil qilinganda "Dar Toshkent" navi barcha variantlari bilan ustunlik qildi. "Kalota" navi esa "Bella Vista" navidan keyingi o'rinni qayd etdi.

1-rasm. Yopiq va ochiq maydonga ekish oldidan navlar va variantlar kesimidagi farqlari.

Xulosa. Shirin qalampir o'rta-tez pishar navlari urug'lari tuproq + torf substrat solingan 200 g plastik idishlarda o'stirilib, barcha navlarda kuzatuvlar olib borilganda nazorat variantiga nisbatan o'simlik bo'yi, bug'um oraliq'i, bark soni va sathi

bo'yicha eng yuqori ustunlik 4-variantlarda qayt etilib, nisbatan esa 4-5 variantlarda kuzatildi. Eng past ko'rsatkich 2-3 variantlarda ekanligi aniqland.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. Ostonaqulov T.E., Zuev V.I., Qodirxo'jaev O.K. Meva-sabzavotchilik (Sabzavotchilik). Darslik. O'zbek tilida til T. Navro'z. 2019. - 552 b.
2. Rasulov F.F. Shirin qalampir yetishtirish. Toshkent. 2021. - 62 b.

3. Azimov B.J., Azimov B.B. Sabzavotchilik, polizchilik va kartoshkachilik bo'yicha tajribalar o'tkazish metodikasi (o'zbek tilida). Toshkent. O'zbekiston milliy ensiklopediyasi. 2002. - 217 b.
4. O'zbekiston Respublikasi hududida ekish uchun tavsiya etilgan qishloq xo'jaligi ekinlarining davlat reestri. T. 2022. - 103 b.
5. Litvinov S.S. Sabzavotchilikda dala tajribasi metodologiyasi. M. 2011. - 648 b.
6. Ostonaqulov T.E., Islomov A.J., Shamsiev A.A. Qashqadaryo viloyatida turli me'yordagi o'g'itlar va o'sish stimulyatorlarining shirin qalampir hosildorligiga ta'siri // "Oziq-ovqat xavfsizligini ta'minlash maqsadida degradatsiyaga uchragan tuproqlarni kompleks boshqarish va melioratsiya qilish: yangi yondashuvlar va innovatsion yechimlar" mavzusidagi xalqaro ilmiy-amaliy konferensiya materiallari. 22 aprel - Xalqaro Yer kuni. Toshkent, 2023 yil 19-22 aprel 351-355 b.
7. Zuyev V., Ataxodjayev A., Qodirxo'jayev O. Himoyalangan yerlarda ko'chat va sabzavotlarni yetishtirish. Qishloq xo'jalik kollejlari o'quvchilari uchun o'quv qo'llanma. T-2007.B-5.
9. Azimov B.B., Mavlyanova R.F., Azimov B.J. O'zbekistonda shirin qalampirdan yuqori xosil olish buyicha tavsiyalar. Toshkent: 2016. 18-b.

Manzil: 100164, Toshkent, Universitet ko'chasi 2-uy, ToshDAU.

Tel: (+99871) 260-44-95. Faks: 260-38-60.

e-mail: nurmatovbaxtiyor868@gmail.com

Maqolada keltirilgan fakt va raqamlar uchun mualliflar javobgardir.

